

FS

1908

1.013

2

ი გ ა გ - ა რ ა კ ნ ი

კრილოვისა,

გადმოთარგმნილნი და გადაქეთვებულნი, რუსუ-
ლიდგან ქართულათ და გალექსილნი,

თაე. რაფიელ შრისთაეისაგან.

გამოცემული

ი: შანჭიძისა და ბ. ჩარკვიანისაგან.

თ ბ ი ლ ი ს ი

სტამბა ა. ა. შიხელსონისა

1878.

ვ. 12° 635

1908
საქართველოს
სამეცნიერო
აქადემია

ი გ ა გ - ა რ ა კ ნ ი

კრილოვისა,

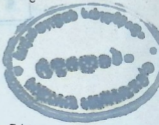
გადმოთარგმნილნი და გადაკეთებულნი, რუსულიდან
ქართულად და ბალეხილნი,

თავ. რაფიელ მრისთავეისაგან.

F-1.013
2

გამოცემული

ი. შანაძისა და ბ. ჩარკვიანისაგან.

თ ბ ი ლ ი ს ი

სტამბა ა. ა. მიხელსონისა
1878.

65, 1170 (18x12), 25s.

1807

საქართველოს

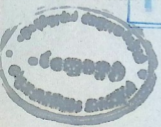
საქართველოს

საქართველოს

Дозволено цензурою, Тифлисъ 20-го Января 1877 г.

6
1013

საქართველოს
FS 19 08

საქართველოს

საქართველოს

საქართველოს

გუბღვნი ჩემს საუგარელს მე-
უღლას კნეინა თეოდოსიას
და მმასა მისსა, კამერლერს
თავადს სამფსონ ღაგითის ძეს
ერისთავს.

თავ. რ. ერისთავი.

წინასიტყვაობა.

მნიშვნელობა იგარ-პრაკისა არის—ღვენა ბოროტ მოქმედებისა და გასწორება ადამიანის მრუდის და უსაქციელო ზნეობისა.

ქართულს ლიტერატურას აკლია ამ გვარი იგავ-პრაკები.

მქონდა რა სახეში განსვენებულის ი. პრილოვისაგან შეკრებილნი საუკეთესო იგავ-პრაკები: შოპოსისა, ლაჭონტენისა და სხვათა ჭილოსოჭოსთა და ჩინებულათ გალექსილნი მისგან რუსულს ენაზედ; აგრეთვე მრავალნი, ესე გვარნი, მისგანვე შეთხზულნი,—ვისარგებლე ამით და გამოგვიჩვენე მათგან ორმოცი, ისეთი იგავ-პრაკი, რომლებიც უფრო დაუახლოვდებოდნენ ჩუბნის ხალხის ნაკლულოვანობის სურათებს და უფრო გამოიხატებოდნენ ქართულს ენაზედ, მჭევრათ და მდაბიოთ. ზოგი მათგანი გადავთარგმნე და ზოგი გადავაკეთე, და ყველა კი გავლექსე, მოსწავლეთა ყრმათათჳს, იმ განძრახვით, რომ მათ, სიყმაწვილიდგანვე, შეისწავლონ და გაივარჯიშონ, ადვილათ, მიმოხერა ქართულის ენისა, დაინახსოვონ მნიშვნელობა იგავ-პრაკებისა და დაინერგონ გულში, თუ ვითარ სასაცილოა ადამიანში საკიცხავი ნაკლულოვანება და მრუდი და უსაქციელო ზნეობა, ან, ვითარ საზიზღარია ბოროტული მოქმედება, ბოროტისავე და უხასიათო კაცისა.

თ. რ. ქრისტაფი.

7 იანვარს 1877 წელსა

თბილისი.

საზანდრობი.

მაიმუნმა, დათვმა და თხამ მოიწვიეს ვირი,
იშოვნეს დაფი, ქამანჩა, ნალარა და სტვირი.
საზანდრობა დააპირეს, დასხდნენ ცახცვის ძირსა,
ღაუკრეს, დაჰკრეს, გაუსვეს, ჩაჰბერეს საყვირსა....
— „მოიცათ, ძმებო—ყვირის თხა—აი, ხათაბალა!..

ჩუტნი დაკვრა რას ივარგებს, სხდომა შეგვეშალა....
დათვო, ბიძიავე, აქ მოდი, გვერდთ მოუჯექ სტვირსა,
მეც ახლო წამოეჩოჩდები, მხარს დაუჭერ ვირსა...
მაშინ ჩუტნი საზანდრობა გააშტერებს ყველას,
მთა და ბარი აცვევდება, ტყვეც დაიწყობს ლხენას“....

ადგილები შეიცვალეს,
საკრავი არ შეიწყალეს,
წაუსვეს და წამოუსვეს,
დაჰბერეს, დაფს ამოუსვეს,
მაგრამ მათი საზანდრობა,
იყო მხოლოდ ყურთა მტრობა!...

„მოიცათ, ძმებო,—იძახის ვირი,—
აბა რა არის აქ გასაქირი?...
ასე კი არა... ჩუტნი დავსხდეთ მწკრივით....
ნუ მოვეპყრობით საქმეს გულ ცივით....
ღაუკრათ მიძიმეთ, წყნარათ და წყნარათ
და მაშინ ჰნახეთ“....

ჩამოსხდნენ პწკარათ,
მაგრამ არ იქნა, ვერ ატყბეს სმენა,
შემოერიათ შფოთი და წყენა....
ამ დროს, უეცრათ, გაჩნდა ბულბული...
შესძახეს ყველამ: „აცხონე სული!

მიიღე მცირე რამ მოთმინება...
 შესურს საზანდრობა და მოღზინება...
 შევლა ნაირი გვაქვს საკრავები:
 ღაფი, ქამანჩა, სტვირი, ნალარა,
 და დაკრაც ვიცით,—სხდომა აღარა...
 შელარ გავართვით ამას თავები....
 ზეასწავლე სხდომა“....

მაშინ ბულბულმა,
 მიუგო მხეცებს: „ყველა სულდგმულმა,
 ხამს იქონიოს ცოდნა და გული:....

(ასეა თქმული...)

და უნდა ჰქონდეს ნაზი ყურები....
 უამისთოთ კი, თუნდ მწკრივით დასხდეთ,
 მერ ისაზანდრეთ, თუნდ ჯაფით გაწყდეთ,—
 მაინც დარჩებით მხეცნი—ვირები!...“

...!ანობტნ ათოლუ ფოთოლმნ. თქნი
 — აღიღ სძახი —, თინზხ ,თაციონ,
 ..ნიობტნაფ ზე პიბი ალ
თაციონუწნი თეფთქაფე შატა ...თი იგ
თაციონ ულუგ ქენქელ თინობოტტელონ
 თაციონუწნი თე თაციონუწნი ,თინიხზ თაციონ
“თეძაქმ შინა
 ,თაციონუწნი შეშეშქაქონი
 ,ამენაქ ქენტეა ოღე ,ამნი ოც მარ
ამენუწნი თე ითოლენ თაციონ
 ...თუღუნთუნ თეშინე ,თაციონე ,ქოლოთ
 !თუღუქ ემოქეა“ :ნიოღეგე ქეძახ

მგელი და მელა.

ბავიმეტებთ, რაც არ გეინდა,
 მარდათ, სიხარულით გაეცემთ,
 ბამოსადეგს არ ვის მივსცემთ,
 ბინდა იყოს ძველი წინდა.

ძათმით გამოძლა მელაია
 და მოიღერა ყელია;
 ზოგი კიდევ შეინახა, ზედ წაათარა ლელია,
 თეთონ თივის ძირს წამოწვა, — თავს წამოაღვა მგელია.

„ნათლი ჯალაბო, არ გებრალეები?...
 — მგელმა შესჩივლა მადლარს მელასა —
 შიმშილით ვკვდები... სულ ყველა მგლები
 ძრწიან,
 დაწრწიან,

ჰშიანთ ყველასა...
 მწყემსებს არ სძინავს,
 ძალღები ღრინავს,
 ლამის შიმშილით სული გამეარდეს!..

მიშველე რამე,
 ღმერთი იწამე,
 ბადამარჩინე ამ საშინელს ღღეს“....
 უცებ წამოხტა მელა ცბიერი
 და მოახსენა: — „ვაჰ შენს მელიას!..
 როგორ დადიხარ აგრე შშიერი? —
 შიმშილი, ვიცი, ძრიელ ძნელია...
 ხომ დასუსტდები?.. აუჭი აგტყევა...
 აი, ნათლიავ მიირთვი თივა!..

თუნდ მთელი ძირი...

ნულარას ჩივი, ნულარცა ტირი“....

მაგრამ ჩუპნ ვიციოთ,

ძალიან მტკიცეთ,

რომ მგელი თივას ვერ მოინელებს...

(არც უჭამიათ თავის დღეში მგლებს...)

რომ მგელს თივისაგან ასტკივა ენა,

რომ ხორცი უჯობს, თუ გინდა ძვალი,

მაგრამ მელიამ არ გაიხსენა,

იქ შენახული კარგი დედალი!..

ასე, ამ გვარად, მელამ, ნათლია

შოითათბირა, დაიმადლია,

საწყალს გულს დალი არ დაჩნია—

და უეახშმოთ კი გაგზავნა შინა!..

...ინგუტეგ როუონნი
 შიშობს
 შიშობს
 ...დათუცეგ თშიინს
 აქეშიბ რე პრენენეწუნ
 აქეშიბ რე ინგუტეგ
 ...სტეფოქენეგ იუტლ როუონნი პრენენეწუნ
 ესეობ ცუცენინ
 ენეწი იობენეწუნ
“სტეფოქეგ თშიინს რე ეშობიანეწეგ
 ირინეგ თუგენ ატეობიწეგ ბეცუნ
 ...დათუგენ მინს ატეგ — აშეგბეგონ აშ
 —?იობენინს ცოგე რეშითეგ რე გეგობს
 ...დათუგენს თუგობს იკიგ იოუონნი
 ...დათუგენს იტლს ...ინგუტეგ თშიინს
 ...დათუგენს იტლს ...ინგუტეგ თშიინს

ზღმეხიკასი და ავაზაჰი.

ზღმეხი კაცი სახლდებოდა... (დასახლება არის ძნელი)

წავიდა, ძროხა იყიდა, მასთან ერთი საწველელი.

რა დაბრუნდა შინათკენა, ტყე-ტყე წყნარათ მოდიოდა,

აქ ყაჩაღი გადმოუდგა, პირს აღ-მური ასდიოდა!..

შეუყვირა გლეხსა კაცსა, აცვლეინა, საწყალს, ფერი,

მერმე მიჰყო და გაცარცვა, სულ წაართვა ყველაფერი!

— „რას შემართლები?!.. — შეჰყვირა გლეხმა. —

შაჩალი ყვირის: „გატრუნე ეგ ხმა“!...“

— „რას შემართლები, შე ოჯახქორო?!...“

„სუ! თორემ მოგკალ!.. მოძებნე სორო!...“

— „ძლიეს მოვაგროვე ორიოდ გროში,

ამ სიძვირეში, საძაგელს დროში

და ძლიეს ვიყიდე ეგ ერთი ძროხა....“

„სუ, მეთქი, თორემ, გაგიშრე ხახა!...“

— „ღმრთის გულისათჳს!.. შენ ჩემო თავო!..

ისევ სჯობია, რომ ჩამაქეაო!..

ქაცი ხარ, ვანა გამკრაფი მგელი?!...“

„აჰა, დაიჭი, მაშ საწველელი.. —

მე ხომ არ მინდა ძროხა საწყელათ:

სუკები მინდა მარტო საქმელათ,

ტყაფი—ქალამნათ, ბეჭი—სათლელათ!...“

პრიპინა და პიანჭველა.

ხტუნია, ლეგა-პრიპინა, მთელი ზაფხული გალობდა, შეექცეოდა, დაბტოდა, მანამ ბუნება სწყალობდა; ლხინობდა, მკალსა ვერა რამ, ვერ შეუხარა ბეწვია, უცებ შაჰხედა, საბრალომ, ზამთარი წამოეწია! შემოჰკნა ველი, მინდორი, წარვიდნენ დღენი ლხენისა, პრიპინას გამხარებელნი, გამჰქარებელნი სენისა, როცა მას, ყოველ ჯაგის ძირს, უსრულდებოდა წადილი, მზათ ჰქონდა სახლი და ბინა, ვახშამი, გინა სადილი!... ბანქრა ყოველი, დაზამთრდა, პრიპინამ იგრძნო შიმშილი, აღარა გალობს საბრალო, გამოეცალა სინსილი!...

ან ლხინი რალათ ეწვევა? —

შიმშილით კუჭი ეწვება!..

დალონებულმა პრიპინამ მიჰმართა პიანჭველასა და ევედრება: „ნათლიაე, შენი შვილების ლხენასა, მომხედე, ხელი გამიწყე, გამათბე, დამაპურეო, მაზაფხულამდის იოლათ წამიღე, მიმსახურეო...“

ამისმა მსმენმა პიანჭველამ, პრიპინას ჰკითხა წყნარათა:

— „რას აკეთებდი, დიაე, მთელი ზაფხული ბარათა?...“

„რას ვაკეთებდი, დობილო?... სად მქონდა მოცალებანი: ლილოში ვხტოდი, ვგალობდი, თავს-ბრუს მახვევდა ძნობანი!...“

— „შრომის დროს, თუ კი გალობდი—პიანჭველამ უთხრა პა-
სუხათ—

მაშ წადი ახლა იცეკვე, — შიმშილისათვის რას სწყუხხარ?!...“

უვაწი და მელა.

მრთხელ ერთს ყვავსა,
შავ-ქრელსა, ავსა,
(რომელიც არის წიწილის მტერი),
სადაც ეშოვნა ყველის ნაქერი,
ნისკარტით მაგრა ჩასციებოდა,
იჯდა ხეზედა,
ტენწეროზედა
და იქ საუზმეს ეშალებოდა...
ამ დროს გამოჩნდა მატყური მელა,—
მოცუნცულეებდა აქ ნელა, ნელა....
მელიას ეცა ყველისა სუნი,
შესდგა, გატრუნა, განაბა სული!..
სადაც რომ ყვავი, ზედ წვერზედ ზისა...
თვალს არ აშორებს ამ ყვავს მელია...
(აბა, შიმშილი ასე ძნელია!)
და აქნევს კულსა ეშმაკურათა....
თავი აჩვენა ყვავსა ძმურათა,
უქალის დიდსა ერთგულეებასა
და მოჰყვა, ესრეთ, მისსა ქებასა:
„რა კარგი რამ ხარ, ჩემო დავიე!
შენ გენაცვალოს ჩემი თავია!
სად დაიბადე აგეთი შენა?
ნეტა ვიცოდე, რამ დაგაშენა?...
მრთი უყურეთ, რა ლამაზია,
რა ტურფა არის და რა ნაზია!..
შახედეთ ერთი, რა კისერია,
რა მხატურის კალამს დაუწერია?!..
შახედეთ ერთი, რა ხალეზია,

რა თვალებია, რა თვალებია!..
რა ნისკარტია, ვიშ რა ფრთებია,
ვარდნი, იანი, მათთან კრთებიან!..
მაგ შევწებასთან—ალარ უნდა თქმა—
მიცი გექნება ანგელოსის ხმა!..
ამდენ კეთილთან, თუ მღერაც იცი,—
მაშ ალარ უნდა ალთქმა და ფიცი,—
ჩუპნ გვეყალები მფრინველთა მეფად....
მე ვიცი მხოლოდ ძალღუერი ყეფა,
მაგრამ შევიძლებ დაფასებასა
პარგის გალობის... შიტყვი ქებასა!..
მაშ მიყავ ერთი, დიდი წყალობა,
მასმინე შენი კარგი გალობა!...“

ამ გვარის ქებით, ჩუპნს სულელს ყვავსა,
თავს-ბრუ დაესხა... არ იღებს ხმასა...

ბოლოს უეცრათ,
(ვეგონებ უმეცრათ)

სინარულითა,

წმინდის გულითა,

შესჩხავლა მწარეთ!... მაჰვარდა ყველი!

ამას მელიამ აუსო ხელი

და გააქცია, როგორც ბუმბული...

ქვაფი კი დარჩა პირ დაღებული!..

სბიერება და პირმოთნეობა,

ქველამ იცის რომ მვენებელია,

მერ გავასწორეთ ჩუპნი ზნეობა,—

ზამარჯვებული რჩება მელია!

ლორა

ერთხელ ლორი შეეთრია დიდი კაცის ეზოშია,
 შეხის-ადგილს წაქეკა, ცხვირი ჩაყო ორმოშია,
 მიატანა სანაგვესა,
 თხრა დაუწყო სანებვესა,
 მერე ჩაწვა გუბეშია,
 მოიტარტლა წუმვეშია,
 იქ ხორცი ჰკმა დამპალი,
 და სულ ერთიან მოსვრილი,
 ნებვით და ლაფით მოსილი,
 შინათკენ დაბრუნდა მყრალი!...
 გზაზედ მწყემსი შეეხეჩა,
 ჰკითხა: — „სად ყოფილხარ, ლორო?...
 სად ყოფილხარ ამ დროს, ბეჩაე?...
 სად დასვრილხარ, ოჯახ-ქარო?!...“

ლორმა მიუგო: „არ სადა... ბატონიანთსა გახლდიო...“
 მწყემსმა სთქვა: — „თუ მართალია, შენ აგრე როგორ წახდიო?...
 თურმე აქვს თვალ-მარგალიტი, ფარჩას არ უნდა ქებაო,
 ხალიჩა, ოქრო და ვერცხლი ავ თვალს არ ენახებაო!...“
 სულ მიუქარაეთ! — ლორმა სთქვა — მთელი ეზო დავიარე,
 გადაესჩხრიკე, გადაექელე, გადაესჩიჩქნე, გადაესთხარე,
 მაგრამ ძვირფას, განძეულსა, მე იქ ვერსად შევეყარე!...
 სიმდიდრე იქ ვერსად ენახე, წუმვეითი კი გავიხარე!...“

მერვისა ვკადრებ მე ამ იგავსა,
 თუ არ კრიტიკოსს, — მათგანსაც ავსა....
 მე ცხადათ ვხედავ,
 — და თქმასაც ვბედავ, —

რომ ზოგს კრიტიკოსს ნიჭი არ ახლავს:
 მარტო ავს ამჩნევს, კარგს კი ვერ აგნებს....
 მაშ მისი გესლი, ჩუპნ როგორ მოგვეკლავს?
 მისი კალამი, ჩუპნ როგორ გვაფნებს?!

მელა და ზაზუნა.

— „საით მირბიხარ ნათლი-ჯალაბო?...“

ზაზუნამ ჰკითხა მელასა.

„სამარე უნდა დაეილაბო,—

მოვსძულებიეარ ყველასა!..

უბათ ამომიღეს, თვალით შემეჭამეს,

ცილი მომიღვეს, ქრთამი შემეწამეს...

ვილასაც ქორი მოუროშია...

არ დამაყენეს საქათმოშია,

სადაც მე გახლდი დიდხანს მსაჯულათ...

მხელად დამსაჯეს,—მერე რა რჯულათ?!..

როგორ ვსცდილობდი,

როგორ ვეთხილობდი,

მე იქ დავლიე ჯანი და ღონე,

შრომა ვერაფრით ვერ მოვიფონე,

ძილი არ მქონდა, და მოსვენება

და მეცეე შემხედა ცილის წამება,

რისხვა, წამება....

იყოს ღმრთის ნება!...

მაგრამ, თუ ცილით კაცი ისჯება,

შილა გამოვა, მიოხარ, მართალი?..

აბა, სადა სჩანს აქ სამართალი?..

ქრთამი ავიღო?.. ბავგიყდი განა?..

ცილი იქნება—და ამისთანა?

მე შენა გკითხავ, გიმოწმებ შენა,—

თუ გინახვიფარ ქრთამშია, მენა?...“

— „არა, გენაცვა—სთქვა ზაზუნამ—

თუნდ დაიფიცებს მთელი დუნია,

რომ შენზედ უფრო არ გაეგონოს...

ჭორმა რათ უნდა მაშ დავალონოს?...
ქური აგვივსო შენმა ქებასა,
ჩემი შეიღების გახარებამა!..
ძრთამი რას ჰქვიან?.. მინ დაიჯერა?..
მინ ქორიკანობს, ის პირ-წყლიანი?..
შს კი მინახამს სამჯერ, ოთხჯერა,
რომ ტუჩი გქონდა ბუმბულიანი!...“

—

ზოგსა თანამდებობაში,
ვერ მოასწრობ ვერა რაში...
აბაზს ნატრობს, ოხრაეს, კენესის,
შემოგტირის თავის ღღეში,
მაგრამ ვიცით,
მიტყვი ფიცით,
მას არ ჰქონდა ფასი ნემსის,
არც მოუყუვა ცოლს მზითეფში...
ბოლოს, ეხედავთ: სახლს იშენებს,
მთას ყიდულობს, ბაღს იშენებს,
ძარგათა სქამს, კარგათა ჰსვამს,
ჯოგებს იჩენს და ღუქნებს სდგამს!..

საქმით ქრთამს ვერ დაუმტკიცებ, რადგან პლუტია-ჰქვიანი;
თვალწინ კი გიდგას იმისი ტუჩები ბუმბულიანი!...

ბერიკაპი და მოჯამაგირე.

ბერი კაცი მოდიოდა ტყიდგან, სოფლათ, შინა, მოჯამაგირე თან ახლდა მოუძლოდა წინა. ამათ დათვი შეეხეჩა, ეცა, ბერკაცს, მრეშა, საცოდავი წააქცივა, ამოიღო ქვეშა!

— „ბრიკა, თედო, მიშველე! — იძახის ღათია — ნუ მილალატებ, გენაცვა, მოკალი დათვია!...“ მოჯამაგირემ შემართა აღმასივით ცულო, ასეთი სტყიცა დათეს შუბლში, რომ განაბა სული!.. მერე ხანჯალი გაიძრო, უფუკა ათგანა, ღათია გადაარჩინა, ხელი გაღიბანა...

ღათია რაკი წამოდგა, მოსდგა თედუასა: ლანძლავს... — თედუა ჩაფიქრდა და იქეჩავს თმასა! — „ბბა, რა ჰქენი, შე ვირო, რათ აიგდე თავი? მითხარ, რაზედ წამიხდინე მშვენიერი ტყავი?!...“

ლომი ფილადოგაში.

ლომი და მგელი, ძალი და მელა,
მეზობლათ იდგნენ ესენი ყველა.

შეკრეს პირობა:

ჩაც დაიჭირონ,

მოინადირონ,

სწორათ გაიყონ, რომ გულძვირობა

არ შეუვიდეთ ერთმანერთშია...

არ ვიცი, რითა,

როგორ, რა გზითა,

მელამ ირემი იგლო ხელშია...

ამხანაგებთან გაგზავნა კაცი

და მოიწვია, გაიყონ აწი...

მოგროვდნენ ყველა, მობრძანდა ლომი,

გაშალა კლანჭი, თვითქოს აქეს ომი,

ნანადირევსა გაუსო ხელი,—

ზაგლიჯა ოთხათ... უყურებს მგელი...

„ეს მე მერგება პირობის ძალით...“

— წარმოსთქვა ლომმა თვალის ბრიალით,—

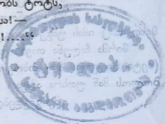
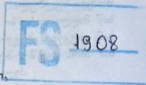
მს მხვდა, როგორც ლომს... არ ვიღებ მალეით...

მსეც მე შემხვდა, როგორც ძლიერ ბოროტს;

ამ ნაჭრისაკენ კი, ვინც წამოჰყოფს ტოტს,

მაა იმის დღეს!— დაუბნევ ტინსა!—

იმაზედ ვიყრი სულყველას ტინსა!...“

F-1.013
2

ვირი და ბულბული.

მუტრუკი შეჰხვდა ბულბულსა
და უთხრა: „შენებრ სულდგმულსა,
არვის უქებენ ხმასაო,

არვის უქებენ გალობას, გულმტკიცნეულათ თქმასაო...
მეც გამაგონე ძამიავ,
არც მე ვარ მღერის ხამია;
მეც დავაფასებ შენს ცოდნას,—
არ ავიკიდებ შენს ცოდვას!...“

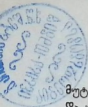
მოჰყვა ბულბული: დაჰკივლა, დასტვინა, დააზრიალა,
ხან მალლა ფარდში ასწია, ხან წყნარათ ჩააწყროილა,
ხან დაუყეფა, ბედკრულმა, ხან ნაზათ ჩააკვანა,
ხან ძირს დაუშო ბუტბუტით, გაჩუმდა, შეიქაქანა!...
ჰელავ ტკბილი ენა,
არ დაუყენა,—

შორს მოისმოდა ბულბულის სტვენა:
ხან ამაყი, ზავითიანი, ხან წმინდა, ეთ სალამური,
ხან გლოვის ხმათ, სევდიანი, ხან ტკბილი და საამური!...
ტყეც ბანს აძლევდა,
სიო შეჩერდა,

შველა მფრინველებმა გატრუნეს სული,
მწყემსიც კი თრთოდა
და უცინოდა,

მისთვისაც იმას უძგერდა გული!...
მირმა ჩალუნა თავი, დაბლა, ძირს...

(მეტი რა უნდა მოვსთხოვოთ, ჩუენ, ვირს?..)
ბოლოს მან უთხრა ამაყათ ბულბულს:
„მე გიგდებდი ყურს!...“

1917

შენი ქება მსურს....

შენი ვალობა—რომ ესთქვათ—არა მწყინს!..

პილეს მომგერის ძილს...

მაგრამ,

ცოტა რამ,

რომ ღაგესწაფლა, შენ მამლისაგანა,

აგვაშენებლი,

ღაგვაშენებლი,

შეიქნებოდი შენც იმისთანა!..“

სხრა მთას იქით გადიკარგა ამის გამგონე ბუღბუღლი...

ღმერთო, ღმერთო, აგვაცილე ჩუხნც ამ ნაირი მსაჯული!...

მელა და ვირი.

„საიდგან მოხვალ, თავფქვილაე?
—მელა ჰკითხავდა მუტრუკსა:—
აღარ ვმზერ შენსა ფუნდრუკსა,—
რათ დაგვივიწყე დიდკბილაე?...“
—„რა ექნა ჩემო ნათლის დედაე,
—მან მიუგო მელიასა—
ლომთან ეიყავ ამ დილასა,
დაეგვიანდი, მეცა ვხედაე...“
„ლომთანაო?—ჰკითხა მელამ—
ზანა იქაც მისულას ჰხედაე?...
თუ აიგდეთ თავი ყველამ!..
სითამამე გაქვს ეგ ზომი?
საშენოთაც გახდა ლომი?...“
—„რასა ბრძანებ ნათლის დედაე?—
სამჯერ ენახე ზედიზედა...
რილას ლომი, რილას ციცა?...
დაგარწმუნებ, ღმერთსა ეფიცავ,
აღარა აქვს ლომსა ძალა,
ზაუთხელდა იმას მალა!..

აღრეე რომ დაიყვირებდა,—მთა დაიწყებდა ზანზარსა,
ზავრბოლი იმ მხეცისაგან, მომაყოლებდა კანკალსა...
ახლა კი გდია, როგორც რომ მორი,
მოხუცებული, ულონო მძოვრი!..
მისი არა მხეცს არ ეშინიან,
სამაგიეროს ახლა უხდიან:
ზოგი კბენითა,
ზოგი რქენითა!..“

„თუ აგრე არის,—ჰკითხა მელიამ—
 შენგნით ხომ ლომის წყენა ძნელია?..
 სხვების სიბრიყვეს როცა ჰხედავდი,
 შენ მაინც ვერას გაუბედავდი?...“
 — „რა ნაკლები ვარ მე მითომ სხვაზე?..
 — წარმოსთქვა ვირმა ოხუნჯურ ხმაზედ—
 ორიოდ წიხლი მეც უთავაზე...“

მანამ გაქვს ძალა, მანამ გაქვს ღონე,
 სუსტნი არიან შიშისა მქონე,
 და თუ დეეცი, ყველაზე უწინ, წიხლებს დაგაზელს სუსტი—
 უსულო,
 ყველა მოგდგება და დაგიბრიყვებს, ცუდიანი და მასთან უცუ-
 ლო!...

[Faint mirrored bleed-through text from the reverse side of the page]

გლეხიკასი და ძაღლი.

მრთსა გლეხსა, მომჭირნესა, ქონება რომ გაუდიდდა,
იქირავა კარგი ძაღლი და ამ გვართ გაურიგდა:

პური აცხოს,
ბოსტანი რწყოს

და სახლ-კარიც მან დაიცოს.

იქნება ბრძანოთ: „ამის დამწერსა, ნეტა რა და რა მოუჩმახამსო?—
ბოსტანის მორწყვა და პურის ცხობა ძაღლისაგან, აბა, ვის უ-
ნახამსო?

მსთქვათ ძაღლმა შესძლოს,
შაროს ეზოს,

სხვა საქმისა კი, რა გაეგება?...“

თაფი ვიმართლო, ჩომეციოთ ნება...

მეც აგრე ესჯიდი უწინ, ეგება,

მაგრამ შევიტყე, რომ ბროლიასა,

(ძაღლებში ნაქებს, პლუტს და ჭკვიანსა),

სამივ ხელობა თავზედ უღვია...

(აღისთვის, ვხედავ, რომ ეს ცუდია), —

ბროლიას სამივ თანამდებობა გლეხიკაცისგან მიჰნიჭებია

და ჯამაგირი სამივ კაცისა, ამისთვის, მარტო, ამ ძაღლს ჰრგებია!...

შველა ფერი ძრიელ კარგი!

— მან იტვირთა მძიმე ბარგი,

მაგრამ გლეხი, რაღას საქმობს?

რასა შერება, ნეტა, ამ ღროს?..

— იმან ცხენი მოიმზადა —

და ხატობაში წაბრძანდა!

ამით საქმე გაუბრუნდდა...

ხატობილამ რომ მობრუნდა,

ნეტა იცოდეთ რა ნახა...

(მაშტერდა, დაალო ხახა!..)

პრსად პური გამომცხვარი,

სულ გაუქურდავთ სახლ-კარი,

ან ბოსტანი სადღა არი!...

შემოიკრა თავში ხელი,

ბროლიას მიჰვარდა, ხელი:

— „ძაღლო, რათ გამომტერ ყელი?..

მე რა რიგათ შაკევედრე...

სახლი როგორ დამახვედრე?!..“

მაშინ ძაღლმა უპასუხა,

რაკი ნახა ალა სწუხა:

„პურის ცხოზა არ ვიჩქარე, რადგან ბაღს უჭირდა წყალი,
დამიღამდა და ვერ მოვრწყე,—რათ იქნება ჩემი ბრალი?..
ქურდებისაც მეშინოდა, სახლზედ უფრო მქონდა თვალი,
მაგრამ სახლიც გამიცარცევს,—რას ვიქმოდე მე საწყალი?—
რადგან იმ დროს დევაპირე პურის ცხოზა დიდი ძალის!...“

~~~~~
ქაბა და ბულბული.

ქაბა ბულბულს მივპარა, ისკუპა და დაიჭირა,
მას დაუწყო ალერსები: (თან კლანჭები გაუჭირა.)

„სუ, ჩიტუნიაფ,

ნუ გეშინიან!

მე არას გერჩი თავის დღეშია,

არა ვიშავს რა, შენ, ჩემს ხელშია;

არა მსურს შენი ტანჯვა და ცემა,
არც შეგქამ, ჩემი კნუტების მზემა!—

მღონდ იმღერე... მიკებენ სტვენას...

პირველს მგალობლებს გიდრიან ენას...

მე მიქო მელამ შენი გალობა;—

მეც გამაგონე, მიყავ წყალობა!..

შენი გულისა,

შენი სულისა!..

შენ ხმა თურმე გაქვს ისეთი ტკბილი,

რომ კაცს მოუვა ჭრჭოლა და ძილი...

მოჰყე გენაცვა!.. რაღასა ნაზობ?..

რაღას წრიბინებ და არ მალხაზობ?...“

მაგრამ ბუღბუღი თრთოდა, კუთაფდა,

ძატის კლანჭებში ძლივსლა სუნთქავდა!..

„ალარ გაანძრე, მაშ, მაგ ენასა?..“

—ზანიმეორა ხელ ახლათ ციცამ,—

ბრიყვი ყოფილხარ გამჩენსა ეფიცამ!..

მაგით ატყუებ შენ ქვეყანასა?..

მარტო წრიბინი, მარტო ჩხაველი?..

ხომ კნუტებისაც მძაგს მე კნაველი!

ღაერჩი მელასგან მოცრუებული—

და ამან უფრო მომიკლა გული!..

მხედავ სტვენაში არ ხარ ვარჯიში,

შენ გალობისა არ მოგდგამს ჯიში!..

რახან არ იცი მღერა საჩემო,

მნახოთ როგორი გაქვს მაინც გემო!“

სთქვა და გამობრა ჩვენი ბუღბუღი,

ნიშნათლა დაჰჩა მარტო ბუმბუღი!..

ცნობის მოქმადი.

„ძალო სად იყავ?...“

— „მუზეუმშია.“

„ნეტა რა ნახე მოწამლულშია?...“

— „რა არა ვნახე... რა გითხრა, ქალო?...“

„ან როგორ უნდა ჩამოგიტვალა?...“

ბუნებას რა არ გაუჩენია!..“

თქსი ძალა, ზედ, დაუჩენია....“

რა მხეცებია, რა მფრინველებია,

ბუზი, პეპელა, ქიანჭველებია!—

სხვა და სხვა ფერათ მოანათებენ,

იქიშვებიან მოკამათობენ....“

ზოგი ზურმუხტს ჰგავს, ზოგი იაგუნდს...

რომ გადაჰხედო პეპელების გუნდს,—

ზოგი ლურჯია, კრელი და შავი,

ზოგი წვრილია, ვით ქინძისთავი,

ზოგს ზედ აყრია თეთრი ხალები....“

„სპილო არ ნახე?... თითქოს დევია....“

— „ში, დამიდგა ორივე თვალები!—“

სპილო კი ძალარ შემიმჩნევია!....“

მგელი და კრავი.

ძლიერზედ ხშირათ ამბობენ, მძლავრიაო და ავია,
ზღაპრათაც ასე იტყვიან
და ჩუპნ ამ გვართ გვიხსნიან,
შიათამც უძლური ძლიერთან მარადის დამნაშავეა!..

—
პაპანებაში, სიცხეში,
ჩანჩქარის ახლო, დიდს ტყეში,
ქრავი ჩავიდა წყალზედა,
(მასა სწყუროდა ძალზედა)
და მანამ იქ წყალს დაღევედა,—
ზამოჩნდა მგელი,
ცხვართ სისხლის მსმელი....
(თურმე მახლობლათ დაწანწალებდა....)
და რა იხილა ბატკანი,
სულ აუფრყოლდა მას ტანი!

მშიერმა მგელმა კბილები გაღესა, გააკრაჭუნა,
ზადმოხტა ლაწილუწითა, ფოთლები შეაფაჩუნა
და რომ მას ქცევა არ ვინ უძრახისა,
ჰბედაეს კრავს ასე შემოუძახოს:
„შენ რას მიჰქარავ, რომ მე წყალს მიმღერევ?
მაგისთვის, იცი?... ზვერდებს დაგამტერევ!“

მიუგო კრავმა,
მშვიდმა და წყნარმა:
— „მჰა ძლიერო და დიდებულო,
ჩემო ბატონო, ყველგან ქებულო!..
რაზედ მიწყრებით?
რას მემართლებით?“

თქუტუნა ხართ ზევით,
მე წყალს ვსვამ ქვევით,
თქუტუნგან მალევითა,
თრთოლვით, კრძალვითა
და თქუტუნის შიშით....

— ას ნაბიჯს დაბლა მე რას დაგიშლით?!...“

„მაშ, მენა ვსტყუი?!..“

სიცრუეს ვლმუი?!...“

ჰკითხა კრავს მგელმა,

მრისხანემ, ხელმა....

დაალო ხახა

და შეუძახა:

„ჰხედავთ ამ ყბედსა?...“

აუტანია წერას და ბედსა!..

ზავიგონით?.. ჰხედავთ ამ ბრიყვს კრავს?..

ამ თავხედობას, როგორ მიბედებს?!..

ჯერ ძველიც მახსოვს შენგან ის წყენა,

შარშან წინ, აჰ, რომ, გამლანძღე, შენა!...“

— „შარშწინაო?!.. ენაა მტრისა....“

მე ხომ არცკი ვარ ჯერ ერთი წლისა?...“

„მაშ ძმა თუ იყო შენი, ან დედა,

ან ბიძაშვილი, ან ნათლიდედა?...“

— „მე ობოლი ვარ... მე ძმა არა მყავს...“

„რა შენაღვლედა!.. შეელა შენა გგავს!...“

თქუტუნ სულყველანი, თქუტუნი მწყემსები,

თქუტუნი ქოფკები—ძალის თესლები—

სცდილობთ შემასხათ თქუტუნი გესლები,

ზულს მკრათ მახვილი, როგორც ნემსები,

მაგრამ მათს ცოდვას შენ გაზღვევინებ...“

— „სხვის ცოდვის უღელს რათ მაწვევინებ?..“

ერთი მიბრძანე: რა დავაშავე?...“

მხ, ლმერთო, ლმერთო, რა მეშინიან!...“

„ზაჩუმდი, კმარა!.. მე გავათავე....“

— „შენ ხარ შემცოდე მით, რომ მე შშინან!...“

რა კი ესა სთქვა, კრავს სტაცა ხელი

და იმს ხორციით გამოძღა მგელი!...“

მამალი და მარგალიტი.

მამალი ნაგავსა ჰქექდა და იპოვა მარგალიტი,
სთქვა: „რა უბედური ვარო, მჯობიაო ყველა ჩიტი...“

ან ამ მძივს რაზედ აქებენ?

ამით ხომ თავს არ იკვებენ?..

ან ეინ დასდო დიდი ფასი?..

თუნდა რომ მომცენ ათასი,

მას მირჩეენია დამბალი,

პარგი თავთუხის ხორბალი!..

რა უყო მე ამ მარგალიტს, ჩემთვის ამაოს, ფუქსაო,
მე ხომ ეს ვერ დამამშვენებს და ვერც გამიძღობს კუჭსაო....“

შმეცარნიც აგრე სჯიან:

შასი რისაც არ იციან,—

შველა ფუჭათ მიაჩნიათ!..

ზღვები-კაცი და მელა.

ზღვები-კაცი მოდიოდა, შემოეყარა მელასა,
თავი დაუკრა, დაუწყო მუსაიფი კულგრძელასა:

„ნათლის დედა აღლეგრძელოს!

ღმერთმა ჭკვაზედ დააყენოს!...“

სად ყოფილხარ, რას დადიხარ, რას სუნსულებ, შე გულკვდარო?
ჭურღობისთვის სული მიგდის, როდამდის უნდა იპარო?..

მებრალეები, მეწყალეები, სწორეთ-მე და ჩემმა სულმა!..

მართალს გეტყვი მე პირშია, თუნდ გამლანძლო გულმოსულმა;

შენს ხელობას სირცხვილი სდევს, საფრთხეა და არ აქვს ხეაფი,

მასთან ცოდო დიდი აძევს, ყველასაგან საკიცხაფი,

მუდამ ფრთხილობ არ დასტოვო, საქათმოში, მრეში ტყაფი,

შშიშრათაც სადილ-ვახშამს, ხომ ვერა სქამ, შენ, ბეჩაფი!..

ამ ტანჯვათ კი ღირს ყველა ქათმები?...“

—,რა ექნა, ნათლიაფ,—მიუგო მელამ—

ზაგიგონია ტყუილი ხმები...“

შბათ ამომილო, ვხედაფ, სულყველამ...“

ჩემი სიმართლე შენ რომ იცოდე,

ჩემის ცოდვისგან უნდა იწოდე!..“

ობლების ყოლა და გაჭირვება, ღმერთს გეფიცები, ძრიელ ძნე-
ლია!..“

რა ექნა, მე ვხედაფ, რომ ჭურღობაზედ, უნდა ავილო ეხლა
ხელია...“

თულა ვიჭურდო, ჩემო ნათლიაფ, მაშინ მოგიკედეს შენი მელია!..“

„თუ საქმეს იჭერ შენ მაღლიანსა,

—მიუგო გლეხმა, წმინდის გულითა—

მე პურს გიშოვნე სამართლიანსა,—

არც გაყიდვინებ ამას ფულითა...“

მოდის ჩემთანაჲ,—

უცხო ხარ განა?..

შენ ჩაგაბარებ მე საქათმოსა,
თაგვებს ბევრს გაქმევ, მაწონს და დოსა—
და იგორავე, ჩემო მელთავე,
როგორც ერბოში კარგი ყველია!...“

შეკრეს პირობა,

რომ გულ-ძვირობა,

არ შემოსვლოდათ ნათლიეებსა,

არ გაეციცხათ მეტორეებსა.—

უჯამაგიროთ დადგა მელია...

(ან უჯამაგირი რა სათქმელია?..)

მელამ დაიწყო ყარაულობა,

სცდილობს აჩვენოს გლენს ერთგულობა...

ზასუქდა მელა,

(ჭკვირობს სულყველა..)

მაგრამ სიმართლე ვერ მოიხელა!..

დაადგა გულზედ მას ლუკმა წმინდა,—

მოუპარავე ლუკმა მოსწყინდა!—

და გაათავა მით სამსახური,

რომ, ერთს ბნელს ღამეს, ჩუპნი მსახური,

ადგა, მოიხმო ტყიდგან მელეები

და ყველა ქათმებს დასჭრა ყელეები!..

სინიღისის მექონესა, მუდამ ავი საქმე სძულსა,
„აქსა კაცსა, ავი სიტყვა, ურჩენია სულსა, გულსა!“
ჭურღს ჭურღობა ურჩენია, მამის სულსა, დედის სულსა,
თუნდა მილიონი მისცე, არ მოიშლის ის სუნსულსა!..

ზღეხნი და მღინარე.

ზღეხნი ტიროდნენ,

ასე სჩიოდნენ,

მოთმინებიდგან გამოსულები:

„აღარ შეგვრჩაო, სწორეთ სულები...“

ჩაკი რომ ცოტას წამოიწვიმებს,

ხევები, ფშები

და ღელოები

აღიდლებიან,

აღელლებიან,

მოაგროებენ უშველებელ ქვებს...“

ჩანთქეს მათ ჩტნნი საცხოვრებელი:

ქრუხი, ქათამი-კვერცხის მღებელი,

შანა, წისქვილი და საქონელი....“

წაეიდეთ ჩტნ, იქ, მავედრებელი,

რა მღინარეშიც ერთვიან ფშები,

ცეტი ხევები და ღელოები....“

ღიღი მღინარე წყნარია, შშვიდი,

ღარბაისელი, ძლიერი, ღიღი,

ზედ ქალაქებიც სდგას რამდენია,

მისგან აკლება არ ვის ჰსმენია...“

„შთოოთ მათაც ის დაამშვიდებს....“

მივიდნენ წყალთან იხდიან ქულებს...“

„უცებ გლეხებმა, იცით რა ნახეს?—“

მათი ქონება იმ პატარა წყლებს,

ღიდ მღინარესთან მიჰქონდათ სულა!..“

მაშინ გლეხებმა წამოიძახეს:

„ჩტნნი ამაგი სულ დაკარგულა!..“

ან სამართალი აქ სად უნდა გვხედეს!...
ღიღიცი ყოფილა მცირის კკუაზედ,
რადგან უმცროსებს უყოფს შუაზედ,
რაც რომ მას ცოდვით შეუძენია!...
ასე ყოფილა მათი თვისება
და სამართალი არ გვეღირსება,
თუნდ აქ გავეჩრდეთ ჩუხნი ღღენია!...

მგელი და მწაქმსები.

მგელი საითლაც მოძუნძულებდა, ცხერის თარეხისკენ ჩამოიბინა,
შაუჭვრიტინა მემცხვარეებსა, სადაც რომ იმათ ჰქონოდათ ბინა;
შებედა, კარგი, ღიღი, ბატკანი, დაუკლავთ, მწვადებს აშიშხინებენ,
შოფკებს კი, იქვე, ცხვირი მიწაში წაუყვიათ და, ჰგავს, იძინებენ....

ამის მნახველმა,

წარმოსთქვა მგელმა,

მაჯაერებულმა, გულამოსკენილმა:

„მზლა ხომ თავი წაგართოთ ძილმა,

მე რომ ეგ მექმნა—მომეწეოდით,

ძალლი და კაცი დამესეოდით,

ცას და ქვეყანას ერთმანერთს ჰკრავდით,

დამჯენჯდით, მცემდით, თოფით მომკლავდით!...“

მელა და შურქანი.

მენახში მელამ შაჰხედა, ყურძენი წითლათ ლუოდა,
 ბუნები შემოაჰხვეოდა, ფუტკარიც იქვე ბზუოდა,
 აუარ-ჩამოუარა, ვერ შესწედა საწყალობელი,
 სთქვა: „მკვანეთო სრულეშით, არ წამიწყდება მშობელი!..
 — არცა სჯობს ეგ სხვა ხილებსა, —
 მაშინვე მომჭრის კბილებსა!...“

გელი, კიბო და თევზი.

ამხანაგებში თუ არა სუფევს სიყვარული და სრული თანხმობა,
 იმათი საქმე უკულმა წავა, მაშინ იქნება მათი დამხობა!

თევზმა, გელმა და კიბომა,
 ძირა აიღეს ძალიან ბლომა:
 უნდა წაეღოთ ბარგი მთებშია,
 თვთონ შეეგნენ შიგ ურმებშია!
 თევზი იზიდაეს მდინარისკენა,
 კიბო უკან სწევს, გელი — ცისკენა...
 არ იქნა საქმე ვერ მოაგვარეს,
 ურმები ცოტაც ვერ გააგორეს...

თანხმობის გარდა, ყველა საქმეში, უნდა შესწევდეს კაცს ცო-
 ტა ბელი,
 აქ კი — არ ვიცი — დანაშაული, რომელი იყო: კიბო, თუ გელი?..
 — ღარჩა ეს საქმე ვაუგებარი —
 და დღესაც ბარგი, ისევ იქ არი!...

გლეხი-კაცი და გველი.

მრთს გლენს შეუძერა შიგ სახლში გველი,
სთხოვა მტრობისგან აელო ხელი.

„ღავეგობრდეთო,— ეუბნებოდა—
ქსლა სხვა ვარო,— ეფიცებოდა—
ამ ზაფხულს ტყავი, სულ გავიძერო....“
ზლენმა მიუგო:— „შე ქვეყნის მტერო,
ზინდა მაცდინო და დამაჯერო?!..“

გველი ჭრელობას,

გველი-გველობას,

სულ არ მოიშლის თავის ღღეშია,
და თუ ვერ დასდექ შენ, შენს ქერქშია,
მერც მე გამიტან მეგობრებშია!..
მხედავ რომ ტყავი შენ გაქვს ახალი,
ზული კი, ისევ, მტრული და მყრალი!..“

ამ სიტყვით კეტი მოიგდო ხელსა
და თავში სდრუნა უხამიან გველსა!

ამ გლენმა ისევ ის ამჯობინა,
რომ გველს იქ სული გააფრთხობინა!..

...მკვლელობა — იფიცებოდა გველი
...მკვლელობა — იფიცებოდა გველი

...იფიცებოდა გველი — იფიცებოდა გველი
...იფიცებოდა გველი — იფიცებოდა გველი
...იფიცებოდა გველი — იფიცებოდა გველი

მგელი და წერო.

ჩუპნ ვიციოთ, მოსდგამო, სიხარბე მგლებსა...
მგელი როცა სკამს, არ არჩევს ძელებსა...
მართს მგელს დაადგა ძვალი, შიგ ყელში,
შუწალოთ ეგდო უდაბურს ველში,
მელარც ხენეშოდა,
მელარც კენესოდა,

აბრიალებდა ცეცხლივით თვალებს,
ძელებოდა, მაგრამ,—ვინ შეიბრალებს!..

ამის ბელზედა გამოჩნდა წერო...

მგელმა ანიშნა: „არ დაგიჟერო,

შემიბრალებო,

შემიწყალებო,

მოდი, მიშველე, მომეხმარეო,

თორემ სიკვდილი მომდგა მწარეო!....“

წერო მიჰვარდა საწყალობელსა,

შელში ნისკარტი ჩაუყო მგელსა,

(რომელიც ეგდო, როგორც რომ მთერალი),

იხმარა ხერხი, ღონეც დიდძალი

და ამოართო ეგება ძვალი!

მაშინ წერომა არ დააყოვნა,

საექიმოსი, ცოტა რამ თხოვნა,

მოარიდებითა,

მოწიწებითა...

„როგორ მიბედავ?—იძახის მგელი,—

ზადარიჩინე თავი სულელი

და მით არც კი ხარ შენ მადლობელი?!..“

მართი შახედეთ ამ ყლაპიასა!

ქისერი უგავს მიწის ქიასა...
წადი აქედგან! ნუ მიშფოთებ გულს!..
არ ჩამივარდე მეორეთ ხელში,
თორემ შენს ძელებს კი, კისერს და ბუმბულს,
არ გავაჩერებ, იცოდე ყელში!...“

ვირი და ზღმხი.

ზღმხმა ვირი ჩააყენა ყარაულათ ბოსტანშია,
ვირი გასუქდა ძალიან, აღარ ეტყევა კანშია,
მეზალობს, გარბის, გამორბის, ძილი არ მოსდის თვალშია,
ფრთხილობს და აფრთხობს მფრინველებსა, მიერეკება კარშია!..
აღის ქონებას—ბოსტნეულს ცხვირს არ დაადებს არა სჭამს,
არც სხვაზედ ჰყიდის, არც სხვას ჰზღნობს, არც იღებს ჯილ-

დოს და არც ქრთამს,

მაგრამ ბოსტანს რა მოიყვანს,
(მოსაეალს ვირი არ უჩანს),

რადგან ვირმა სირბილითა, ბოსტნეული სულ გაქელა,
ამოაგდო კიტრი, ნესვი და კომბოსტო გაათხელა!..

ზღმხმა კაცმა იზარალა, სისუსტით და სირბილითა,
ვირმა კი ის ამოაგდო: ერთგულობით—სირბილითა!..
ბოლოს გღმხმა შეუძახა: „მე შენ არ შეგაბერდები...“
აილო კეტი და ვირსა, სულ აუჭრელა გვერდები!..
მეზობლები იძახოდნენ: „ვირს კარგა მოუვიდაო,
თუ ჰკეა არ მიუწეღებოდა, სხვის ბოსტანს რაზედ სცვიდაო?!...“

ზინდ ჩამომართოთ ფიცისა,
ვირს, არ ვინ ჰსარჩლობს ჩუქნგანი,
მაგრამ შემცლარა ისიცა,
ვინც ვირს მიანდო ბოსტანი!

მგელი და კატა.

მგელმა სოფელში შემოირბინა,—
(უკან მოსდევდნენ მონადირეები)—
ჰსურდა ეშოვნა მაგარი ბინა
და მათგან თავი გადაერჩინა.
შემოჰხვდა კატა... „მიშველე თაო,
— შესძახის მგელი ანატირები:—
სად დავიმალო?...“ — „შენ ჩემო დაო!..
— მიუგო კატამ — ნუ სწუხხარ ძმაო...
აგერ ტიმოთე... მიდი წინ კარში,
ზოგში შეგიყვანს, — დაადე კლიტე...“
„არა, დობილო! მე ამ ზამთარში,
მაგას მსუქანი ცხვარი მოესხლიტე...“
— „მაშ თუ გიშველის ჩუქნი ტეტია.“
„მაჲ, თუ მღრუზოს თავში კეტია!..
მგეც მემღურის ორს, სამს ცხვარზედა...
მე ვერ გავივლი მაგის კარზედა.“
— „აბა ღემეტრეს, ან სესიასა
სთხოვე, — არ ჰნახავ მათთან ზიანსა, —
ქარგნი არიან ორივე ძმანი.“
„არა, დობილო, ამ გაზაფხულზე,
მაგათიც ვიგდე ერთი ქოსმანიი...“
— „მაშ, რას აპირებ გაჭირვებულზე? —
მღვდელს მაინც სთხოვე, — კარგი კაცია...“
„ამ ზაფხულს — გითხრა? — ძრიელ მშვიოდა,
შემომეტყამა მაგის ვაცია...
მას შემდეგ, ჩემზედ, ყველგან ჩიოდა...“
— „ნეტავი, ხელათ, შენ ჩაგერბინა

ლიაკენისასა—თუ გინდა ბინა...“

„შემოდგომაზე—გამიწყრა ლმერთი—

მაგასაც აეკარ ბოჩოლა ერთი!..“

—„მაშ, მითხარ, ვისი არ მოგიპარავს?..

ზოგიას იცნობ?.. ის დაგიფარავს.“

„ბო...გი...ას?!. რა ესტქეა... მოვტაცე კრავი!..“

„რა ვითხრა, ძმაო,

ბეო და სევეო!..

თვთონ ყოფილხარ ხალხთან პირშავი,

მილასგან ელი შემწეობასა?..

მტერს ვინ გაუწევს მეგობრობასა?..

მხედავ, რომ შენთან არა ვინ სტყუა...

ჩუპნს ხალხს ექნება იმდენი ჭკუა,

რომ დაგახიონ ზურგზედ ეგ ტყავი!..“

ამ დროს მოცვიდნენ მონადირები,

მგელს დააღწევს ბრაზი კბილები!..

ის ზღაპარი კატის და მგლის,

თუ ზნეობას არ შეგვიცვლის,

ამას მაინც დაგეასწავლის:

„მინც რა სთესა, მას მოიმკის.“

შვამის ბახალა.

სიღვან არწივი დაეშო და ბატკანი მოიტაცა,
მანამ მწყემსი მოუსწრობდა, დაანახა იმას ზეცა...
შვამის ბახალამ შაჰხედა, ჩაიციხა, გაიოცა
და სტქეა: „კლანქს კი არ გავისვრი, ასე მკირე კერძედ, მეცა!..“

ნათქვამია ძველთაგანა,
 მღაბალხალხში — გლეხთაგანა:
 ,,მარხვა ვქამე დოსთენაო,
 ძურღობა ვქენ ხბოსთენაო!...“

სჩანს სვავებშიც სუსტობს ზოგი,
 რომ თვალწინ ჰყავს ცხვირისა ჯოგი,
 და ვერ არჩევს ბატკანს და ყოჩს,
 ეტანება ქორფას და ნორჩს....

აი, მე კი, რომ მინდოდეს,
 მწყემსებს დაუყენებ შენს დღეს:
 შევინაფარდებ, თუ მსურსა
 და ლუკმას ავკრამ მეფურსა!...“

ამ დროს აფრინდა ჰაერში ყვავი
 და ცხვრებს დასცქერდა, როგორც რომ სვავი...
 დიდხანს არჩია მან დიდი კერძი,
 ბოლოს შენიშნა მსუქანი ვერძი...
 დაუშო დაბლა ფრთები, კანჭები
 და ცხვირის მატყლს სტაცა მაგრა კლანჭები!..

ბაემა ყვავი,
 უტკო, ბედშავი!..
 ბევრი იჩხაელა და იფრთხილა,
 უდროოთ თავი გაიტიალა!..

მწყემსმა ლუქარდი გაუგდო ცხვარსა,
 მატყლი შეართო ყვავს უმეცარსა
 და რადგან იგი ჰბაძავედა სვავსა,
 მორივე ფრთები შეჰკრიჭა ყვავსა!..
 ხაწყალმა ყვავმა ბევრი იშფოთა,
 მაგრამ ბაღლს მისცეს სათამაშოთა!..

ჩუბნშიაც პატარა ქურდი, დიდი პლუტის მისდევს გზასა
 და სადაც დიდს პლუტს გაუფა, იქ ჯიბის ქურდს სთხრიან
 თვალსა!

მგელი და გუგული.

„მშვიდობით, დაო, მშვიდობით,—მგელი გუგულსა ეუბ-
ნებოდა—
მოტყუებული თურმე ვყოფილვარ, აქ მყუდროება მეგულ-
ვებოდა!..

ძალლით-კაცამდის მე მემდუროდნენ,
მმტრობდნენ და ჩემი სისხლი სწყუროდნენ!..
ანგელოზათაც რომ გადავიქცე,
არ მოიშლიან ცემას, კბენას,
ამომამძრობენ პირში ენასა,
არც კი მაცლიან სადმე გავიქცე!...“

— „სად მიბრძანდებით თქვენ ასე ჩქარა?...“

— ზუგულმა ჰკითხა, ბატონს მგელს წყნარა,
მორიდებითა,
მოწიწებითა. —

„სად მივალ?—რაღა საკითხავია?..
მე თუ აქ ვიყავ მგელი—სეგავია,
რილასთვს დავდგე ამ ქვეყანაში,
საჩოთინებლათ მტრებისა თვალში?!..
მივალ პირ და პირ ბედნიერს ხალხში,
(აღმოსავლეთში,
ან საბერძნეთში),

სადაც ვიცხოვრებ ტყეში, ან სახლში,
სადაც რომ კაცი—ანგელოსია,
ძალლი კრავის ტყავს შეუმოსია;
ძალლმა არ იცის, არამც თუ კბენა,
არც ყეფა!.. მშვიდათ უჭირავს ენა...
მივალ, იქ ვბოვებ მყუდროებასა,

ნეტარებასა, სიტკბობებასა!...
სადაც, წყლის ნაცვლად, რძე მოჩანჩქარებს,
წყურვილსა გისპობს, გულსა ახარებს!..

აქ კი დამუთხვალა მაქვს მუდამ ძილი,
არამც თუ შემხედეს მე ლუკმა ტკბილი...

...მშვიდობით დაო!...“

— „მშვიდობით! მაგრამ... შენ ჩემო თავო!..

შხედავ კბილებიც თან მიგაქვს ძმაო?!..

მაშ ჩვეულებას თავს თუ ანებებ?..

ხასიათსაცა? — ძარგათ ინებებ!...“

„ჩვეულობაო?!. არა, დობილო!...“

— „მაშ, შენ, გახსომდეს, ჩემო ძმობილო:

თუ არ დასტოვებ შენსა ბრაზებსა,

შემოგამტყრევენ ორსავე გაზებსა!..

თუ იქაც იქენ, როგორც აქ, ავი,

შემოგეხვევა ევ მრეში ტყავი!..

—

მინც ხასიათით ცუდია—

ბოროტებისა ბუდეა;

მინც ჩვეულებით ავია—

მისთვის ყველა პირ შავია!..

იგი მუდამ აღრენს ხახას,

ძარგს ვერ შხედავს, ყველას სძრახავს,

შველას კბენა ამას სწყურის,

ლანძღვას ის ვერ მოუღლია,

შველას თვითონვე ემღურის, —

მერსად კი ვერ გაუძლია!..

მაიშუნი და სათვალეები.

მართს მაიშუნს, სიბერის ღროს, თვალში დააკლდა ჩინია,
 სწუხს და იძახის: „რათ ვეარგეარ, მაჯობებს მცირე ფინია,
 რა მოვახერხო, არ ვიცი?—ლამის დამებნეს ტვინია,
 მიქებენ სათვალეებსა და ვერსად შამიძინია....“

ზაფხუ კიდევ სწორეთა,
 თუ—ალარ მახსოვს—ჰორათა,

რომ თვალთ სინათლის დაკლება აღამიანშიც ხშირია
 და თუ სათვალეს იშოვის, ბეცობა რაღა ჭირია!..

აღვა და ჩამოითხოვა,
 სათვალეები იშოვა,
 ათიოდ, კარგის მინისა,
 (წამალი თვალის ჩინისა...)

ზოგს იკიდებდა გულზედა,
 ზოგი მოიბა კულზედა,
 ზოგს ჰსუნავს, ზოგიერთს ჰლოკავს,
 მაგრამ არ იქნა, საცოდავს,
 არ გაუნათლდა ღღეები....

არ იქნა, არ გამოადგა, ამდენი სათვალეები!..

„რა მიზეზია, ნეტაეი?
 —ამას ჩიოდა ბედშაეი—“

სათვალეს, ყველა, ძრიელ აღიდებს,
 რადგან ყველაფერს, თურმე აღიდებს;
 მე კი არა ფერს არ მომეხმარა...
 მეყო სიბრიყვე, მოვტყუედი, კმარა!..“

ზაჯავრებულმა,
 მებრაზებულმა,

ზადარეულმა ჩუქნმა მანქიამ,

იმ სათვალეებს სტაცა კლანჭია

და ისე რიგათ ანარცხა ქვასა, გაშტერდებოდა სწორეთ კაცია:
ეს ამოდენა სათვალეები დაფშენა, დაღეწა, სულ მტვრათ აქ-
ცია!..

—

ზოგიერთთა, ზოგიერთის არ იციან ფასი,

იმათთვის ყველა ერთია კენჭი და ალმასი;

თვთ უმეტრები არიან, ჰლანძღავენ სწავლასა,

სათვალეს კი კულზედ იბმენ, ხან ურტყამენ ქვასა!..

სპილო სპირიტაოზი.

ჩამომავლობით ვინც რომ დიდია
და ძლიერებაც თუ ხელთ უგდია,
თუ ჰკვაც არ შესწევს—მოსარიდია,
თუ გულ-კეთილობს—უფრო ცუდია.

სპილო იჯდა ერისთავთ ერთს უდაბურს ტყეში,
ძამბენი კატათ მოჩანდა იმასთან სისქეში,
ჭკუაზედ კი სუსტი იყო ამოდენა ლეში,
თუმცა სპილო ჰკვით იქების, ვიცით, თავის დღეში...
მაგიერში ერისთავი კეთილი რამ ბრძანდებოდა,
ჭიანჭველას არ გასჰყლეტდა, ისე შეებრალებოდა!..

ერთს დღეს ცხვრებმა ერისთავსა,
ბულწოფელსა და გულმართალსა,
მოართვეს არზა და საჩივარი,
თქსი ჩასწერეს მათ სატკივარი:

„მრისთავო გვიპატრონე, მგლებმა სულმთლად აგვიკლესო,
ტყავი აღარ შეგვარჩინეს, ბატკნები სულ დაგვიკლესო!...“

ამისმა მსმენმა შეჰყვირა სპილომ:

— „მაცა, ისინი, როგორ დაეზილო
და მაგალითით სხვაც გაეფრთხილო!..

რაზედა ჰყლენენ საწყალობლებსა?...

ან გატრცვის ნება ვინ მისცა მგლებსა?...

ამ დროს წარმოსდგნენ მგლები ერთათა

და მოახსენეს სპილოს ერთხმათა:

„დიდო ბატონო,

ჩუტნო პატრონო!

თქუტნ არ გიბრძანეთ ქურქათ, ზამთარში,

ქუნწი და ქათამი.

ქუნწი სცდილობს შეძენასა,—
ქუნწობით ჰკარგავს ყველასა.—
მე არ მინდა შემოგფიცოთ,
მსურს იგავით დაგიმტკიცოთ.

იყო, ვილაც, ერთი კაცი:

არც მუშაკი, არც ზარმაცი,
არც იცოდა ხელოსნობა,
არც ვაჭრობის ახლდა ცნობა,
მაგრამ მისი ზანდუხჩები,
ზანჯინები და ბოხჩები,
შარჩით, ნუზლით, ვერცხლეულით,
ოქროებით, განძეულით,
ივსებოდა, ივსებოდა!...
(შის არ გაუკვირდებოდა?..)

ივსებოდა ყოველ ღამე,

მაგრამ, ამდენის პატრონი, კაცი იყო—ქუნწი რამე...

მსეც შაიტყეს, რით იყო, შემძენი: განძის, ვერცხლისა:—
მთურმე მას ჰყვანდა ქათამი, მდებელი ოქროს კვერცხისა!..
სხვა კაცი, ვინმე, ამისთვის, ღმერთს შესწირვიდა მადლობას,
ქუნწი კი, მისი თვალ-გული, სულ ვერ გაეძლო ამ ძღვენობას!..
იფიქრა: ქათამს დაეკლამო და შიგ ვიპოვი მადანსო,
მაშინ ვიცხოვრებ რჯულზედო, მოგვედები—თან ვინ მატანსო...
დაკლა ქათამი, კვერცხის მდებელი, ქუნწმა აცქვიტა მარდათ
ყურები,
ქუჭში მადანი ვერსად უპოვა, დაურჩა მარტო შიგანურები!..

გ უ გ უ ლ ი დ ა ო რ ბ ი .

წყალობა გასცა ორბმა ერთხელა და ბუღბუღობა მისცა
გუგულსა,
ბუგულიც შეჯდა მალლა ვერხვხედა, გასძახის, მითომ ჰბაძავს
ბუღბუღსა!..

მინც გაიგონა— შემოეცალნენ,
ზოგი დასცინის, ზოგნი ჰლანძღავენ!
ჩუქნმა გუგულმა ძრიელ იწყინა,
ჩაფიქრდა დიდხანს, ბოლოს იფრინა
და საჩივლეღათ მოვიდა ორბთან...

„ვერ გაძიძლია, მეფევე, მფრინვლებთან...
შენის ბრძანებით, მე ვბუღბუღობდი,
შენის ჯილდოთი, მე ვდიდგულობდი,
მიძახდი „კუკუ“ და „კათათვესა“*)
დაუცხრომელათ, სულ ყოველდღესა;
იმათ კი შეჰსკდათ ჩემხედ სიცილი,
თვთქოს ქათმისა ვიყო წიწილი!...“

ამაზედ ორბმა მიუგო გუგულს:

— „რისთვის იწუხებ, შენ, სულელო, გულს?...
რომ ენახე შენი, მე, ერთგულობა,
მისთვის გიბოძე, შენ, ბუღბუღობა;
მე ვბრძანე მხოლოდ, გიცნონ ბუღბუღათ
და რათ ჩაიმჩნევე, შენ, გულში წყლულათ,
ბუღბუღათ რომ ვერ გადაგაქციო?...
მთელი ქვეყანა რომ დაეაქციო,
მინც ვერ შეგსძლებ, შეუძლებელსა...
— ღმერთი ხომ არ ვარ?— მეფე ვარ დღესა.“

*) იტყვიან, ვითომც, ზოგჯერ, გუგულის ძახილში ისმო-
დეს სიტყვა: „კათათვე.“

(თარგმანი...)

ქ ა ტ ა   დ ა   მ ზ ა რ ე უ ლ ი .

ერთს ლოთს მზარეულს,
წყურვილ მორეულს
და მომჭივანსა თავის ბედისას,
აღაპი ჰქონდა ნათლიდედისა.
რომ შეასრულოს თავის სურვილი,
ქიდვე მოიკლას ღვინის წყურვილი,
შაბრუნდა იქვე სამიკიტნოში,
მოსთხოვა კარგი თართისა ღოში,
სთქვა: „ნათლიდედის სულს მოუღებენო“
და გადაუსო კახური ღვინო!

იქ წასვლის დროს კი ყველა მასალა:
შქვილი, ნიგოზი, ბრინჯი, არტალა,
პარკი ვარია, ხარშო წვნიანი,
(რომ არ მიეცათ თავგთა ზიანი)
სულ ჩააბარა შინაურს ციკას...
ამ საქმეს ციკაც ვერ გადაჭყიტავს...

მრგულობაში,

მსუნაგობაში,

ქატა არ იყო ჯერ შენცნეული
და რა დაბრუნდა შინ მზვარეული,
ნეტა იცოდეთ იმან რა ნახა...
სწორეთ გაშტერდა, დააღო ხახა....
და ისე თქვენს მტერს გაუხარია,
როგორც მზვარეულს!...
აღარ ჩანს ქადა,
(რომელიც დილას მან დაამზადა),

აღარც ვარია!..

თურმე ყარაულს

საუზმის ჭამა რომ მოსდომოდა,
ზადაეთრია ერთი წიწილი,
(ზატონის წილი)

ძმრის ქოცოს გვერდზედ ამოსჯდომოდა,
შემწვარს წყნარ-წყნარათ ახრამუნებდა
და თან კი ყურებს აბარტყუნებდა!..

რა დაინახა ეს მზვარეულმა,
ზაშფოთებულმა, გულამღერეულმა,
მოსდგა ციცასა ამ სიტყვებითა:

„შე აღარ ვიყავ შენის ქებითა
და თაგვებისა მორიდებითა

შენ ჩაგაბარე სამზვარეულო;

შენ კი, რამიყავ?.. შე .. შე წყეულო!..

არა გრცხვენნიან? მსუნაგო, ღორო...
რაზედ დამლუბე, შე ოჯახ ქორო?!...

შველა გაქებდა აქამდისინა,
სამაგალითოთ ჰყვანდით თვალწინა,

ახლა კი... ახლა... ზაგიცნეს გვიან...
ან მეზობლები რალას მეტყვიან?..

— „შენი ციცუნა მსუნაგიაო,
ტყუილათ სახლში რას გიგდიაო,
სულაც არ არის, ის საკვებიო,
სახლში არ არის შესაშვებო!...“

რაზედ დამლუბე? რათ შემარცხვინე?

ან მტერი ჩემზედ რათ გააცინე?!...“

მანამ ჩვენი მზვარეული ასე ტკბილათ ქადაგებდა,
ძატამ წიწილი გამოხრა, ნელა-ნელა ალაგებდა!

შე რომ ვხედავ ამ საქმეში მზვარეული შესცდა მითა,
რომ სიმკაცრის მაგიერათ; ქადაგებდა ნაზის ხმითა;
შე რომ მისი ვყოფილვიყავ, ავიღებდი ერთსა კეტსა
და ციცას, საყვედურის ნაცვლად, მივამტვრევდი ორსავე გვერდსა!..

ქ რ ი ლ ო ბ ა ვ რ ი ს ა .

ზღვებმა ლომს სთხოვე, ცხვრების ნაცულობა

და ესე თხოვნა,

არ დააყოვნა,

მელიას პირით თურმე აცნობა...

რადგან მგლებზედა, არის ცუდი ხმა,

მათზედ ყოფილა ბევრი ცუდი თქმა,

ბატონმა ლომმა, ამ საქმეშია,—

საკიცხვასა და გასაქექშია,—

რომ არ აჩვენოს ერს გულგრილობა,—

ბრძანა ერთიან მხეცთა ყრილობა...

შემოკრბენ მხეცნი, მცირე და დიდი,

ქველამ უნდა სთქვას, თუ არ არს ფლიდი,

რაცა ჰმენია მგელზე მას ცუდი,

ძარგი, ან ავი,

ან სამართალი ხომ არ აქვს მრუდი?

ან ხომ არ არის ჩუმი ამკრავი?..

შყარეს კენჭი... ამდენს ჯარშია,

არ ამოჰსვლია არც ერთი შავი!..

— და მგელი-სვავი,

მამასახლისათ დასვეს ცხვარშია!..

— მხვრებმა რაღა სთქვეს,

რაცა გაიგეს?

ან კი სად იყვნენ ამ დროებაში?

ან თუ დაესწრნენ, ამ ყრილობაში?..

— არა, ბატონო!.. ის ყულები:

მხვრები

და თხები,

იქ არ ყოფილან მიწვეულები?..

მე კი აქ ვიტყვი—და ასე ეფიქრობ—თუნდა გადამხდეს ას-ჯერ „საბრიყო“, რომ ცხერების ხმობა, ამ შემთხვევაში, უფრო და უფრო საჭირო იყო!..

გ ლ ე ხ ი კ ა ტ ი დ ა თ ხ ა.

ზღვებმა კაცმა სამართალში გაიწვია თხა, ამაზედ გამოიჩინა ბიჭობა და ფხა...
მელა იჯდა მსაჯულათა, საქმეში ამბობენ ჩქარსა, პითხვა მისცა მოპასუხეს, კითხვა მისცა მომჩივარსა:
თუ რა მოხდა, როგორ იყო, რით მტყუნდება დამნაშავე, ან თხა, თავსა რით მართლულობს,—სწორე უნდა სთქვან ორ-თავე...

მოპყვა გლეხი: „დილით აღრე, მე ქათმები დაფითვალე, მაკლდა ორი, ჩაუფიქრდი, ვერ დავხელე ისე მალე, ბოლოს ვნახე, ჯავის ძირას, მარტო ძელები და ბუმბული!..
იმ ღამეს კი, საქათმოსთან თხა ყოფილა—ეს სულდგმული...“
თხა წამოდგა, მოახსენა:—„მე, იმ ღამეს, მეძინაო, საქათმოში რა მინდოდა, რა უნდა შემეძინაო?..

ზინდა ჰკითხეთ მეზობლებსა,
ზინდ მოყვარეს, გინდა მტრებსა,
რომ მე ავაზაკობაში,
სუდს საქმეში, პლუტობაში,
არამც თუ არ უნახვივართ,

ჰორათაც არ უძრახვივართ

და ტყუილსაც ვერ იტყვიან, თუ გინდა კიდევ დაექრთამო,
რადგან სულყველამ იციან, რომ მე სახორცეს არ ვჭამო....“

მელამ რომ ეს მოისმინა,

ამ ნაირათ გააჩინა:

„ნუ დაუჯერებთ, ნურა ფერს თხასა...
(არ ამოიღებს ხომ სწორეთ ხმასა...)

პლუტთა წესია, რომ ჰხლართვენ კვალსა!..
საქმილდგან კი სჩანს, რომ იმ ღამესა,

როცა ქურდობა თხას შესწამესა,
თხა იქ ყოფილა, საქათმოს გვერდზედ

და მაგის ბედზედ,

ხელათ, არა ვინ, არ შეჰხვედრია,

რომ სულ გვერდები შემოემტერია!..
ამასთან ვიცით,

მართლათ და მტკიცეთ,

რომ ქათმის ჯიში გემრიელია

და თხისაგან მათი შეუქმელობა—ვიტყვი სულ ქვეშა—სწორეთ
ძნელია!..
ამისთვის ვაჩენ: თხა ჩამოიხრჩოს,
(რომ ბორბოტება ეგებ მოისპოს,)
ხორცი მიერთოთ: მსაჯულს, მდივანსა,
ტყაფი კი—მარტო გლეხს—მომჩივანსა!...“

ამისთვის ვაჩენ: თხა ჩამოიხრჩოს,

(რომ ბორბოტება ეგებ მოისპოს,)

ხორცი მიერთოთ: მსაჯულს, მდივანსა,

ტყაფი კი—მარტო გლეხს—მომჩივანსა!...“

გ ლ ე ხ ი კ ა ტ ი დ ა ვ ე ლ ი .

მართი ვილაც გლეხი-კაცი დაჰმეგობრდა გველსა...
(იგავს რასმე მოგახსენებთ, ღიახ ძველის—ძველსა...)
ბველი ხომ ჰკვიანი არის, ყველამ ვიცით ესა,
ბლესსაც მოსწონს, ეფერება, ჰფიცავს ამის მწესა!...
მაგრამ ყველა მეზობლები დაეთხოვა გლესსა,
არც ნათესაენი მისდევენ, მისას არ სდგმენ ფეხსა...
მაშინ გლეხი მიუბრუნდა და ჰკითხავდა ყველას:
„რა შეგცოდეთ, რომ მიწყრებით თქვენ, მე, ამოტელას?...
ხელი რისთვის აიღევით, ჩემზედ, ერთიანათ?...
ნეტა ჩემი პურმარილი, თუ აღარ გიამათ?...
ან ჩემს ცოლს თუ ემღურებით, ვერ დაგიხვდათ წმინდათ,
თავის დროზედ, რიგიანათ, ვერ გაგიმასპინძლდათ?...“
— „არა, ძმაო—უპასუხა, მეზობელმა, ამას:—
„მასპინძლობა რასა ჰკვიან, ვინ იგონებს ჰამას,
არცა-რა ვის აგონდება, შენგნით, რამე წყენა,
ბეფიცები, არა ესტყუი, მამიჩემის ლხენამ!...
მაგრამ, აბა, შენვე ბრძანე, ვინ მოვა შენთანა?—
ისეთი მეგობარი გყავს სახლში, კედელთანა,
რომ სულყველა ერიდება იმის შხამს და კბენას...
და იმისავე მიზეზით—შემდეგ, შენსა წყენას...
ბველს ხომ შენ ვერ გამოუტყელი კბილებსა და ენას?!...“

მამიშინი და სარკე.

მამიშინმა თავის სახე დაინახა სარკეშია,
დათეს ტოტი ჰკრა, წასჩურჩულა: „ამ უცნაურს სახეშია,
თუ სცნობ ვისმე?.. ან რასა ჰგავს?— იღმანჭება, იგრიხება,
მე რომ იმას ვგვანდე რითმე, შიშით გული გამისკდება!..
მაშინვე თავს დავიხრჩობდი სირცხვილით და მწუხარებით...
რომ ესტკეათ, ჩემს ნათლისდებებში, იპოვება, ამ გვარები,
ხუთიოდე... თუ კი გინდა, ჩამოგიტელი თვთო-თვთოს...“
აქ დათუნას ჩაეცინა და უთხრა მას:— „ის არა სჯობს,
ნათლისდებების თვლასა, მიუბრუნდე შენს თავს ცოტა...“
მაგრამ დათუნას სიტყვამ ჩაიარა ამოთა!..

ამ გვარს მაგალითს ჩუენ ბევრსა ეხედაეთ,
მაგრამ პირ და პირ თქმას ვერა ებედაეთ...
მერვინ ცნობილობს თავს ზღაპარშია,
სხვას კი დასცინის მთელს ამქარშია!..
ზუშინ არ იყო ვანოს ქრთამებზედ
შველა ყვიროდა... ამისთანებზედ
თვთონ ვანო კი თვალს მიშერებოდა
და გიორგიზე ითითებოდა!..

თ რ ი თ ი ნ ა.

ლომს ახლდა თრია... არ შევეალ სჯაში:

როგორ, რა რიგათ, რა ხელობაში;

მხალოდ გვითხრეს კი, რომ მისი ხლება,

ლომს თურმე მოსწონს და იამება...

ამისათვის ლომს უნებებია,

ერთს ურემს კაკალს დაჰპირებია...

დაჰპირებია, მაგრამ—სად არი?..

ჯერ არას აძლევს მხეცთა მთაყარი!..

თრია კი, ზოგჯერ, მშიერიც არი...

მას არ გაელო წყალობის კარი!..

მაშინ, როდესაც სხვა თრითინები,

(ჩუპნი თრიისა ძმები და დები),

დაბტიან, ტუჩებს აკმატუნებენ,

ააკლებსა ჰლრღნიან, აკნატუნებენ!..

ჩუპნი თრია კი, ფებს ვერსად გასდგამს,—

ლომთან იხმობენ საწყალს, იმავ წაშს!..

ამ სამსახურში დაბერდა თრია,

ბევრი იშრომა, ბევრიც ეთრია

და რაკი, ბატონს, ლომსაც მოსწყინდა,

სამსახურიდგან გაეიდა წმინდათ...

ერთი ურემი მისცეს კაკალი:

სულ მოწყული,

სულ არჩეული,

მაგრამ რას უზამს, თრია, საწყალი?—

მას აღარც ერთი კბილი არ უდგას!—

რით დაამტერიოს?—ლოკოს, თუ რა კნას?!

მ რ ა გ უ ლ ი.

მრავალზედ საჩივარი სამსაჯულოს მოახსენეს...

თურმე წყლები ამტუტა და სხვა თევზებს არ ასვენებს:
ზოგსა სდევნის დაუცხრომლათ, ზოგსა ჰკბენს და ზოგსა ჰყლაპავს,
ამ თევზს ვერ ვინ გადაურჩა ჯიშით მოუსვენარს და ავს!...

დაბეზლების საბუთებიც წარადგინეს დიდის ყოფით,
თვთონ თევზიც სამსჯავროში შაიტანეს დიდის გობით. *)

შეკრბენ ამის მსაჯულები,
მხეცნი სხვა და სხვა სჯულები:

მრი დავარდნილი ცხენი, ორი თხა და ორიც ვირი,
სამართლისა გასაჩენათ.... საქმე იყო გასაჭირი.
აქ მოვიდნენ მომჩივნებიც, მომზერალნიც,—შეკრბა ყველა,
მამტყუნებლათ, წესისათვის და მდივანათაც დასვეს მელა...
თურმე ძველათ, ორავული, უგზავნიდა, მელას, თევზებს,
მაგრამ ახლა, სამსჯავროში, ვერა ჰნახავთ ქრთამის ამღებს...
მსეც არის აქ სათქმელი: დამნაშავეის დანაშაულს,
მელარავინ დაჰფარვიდა, ცხადი იყო, ამღერევედა გულს!..
აღარ იყო მეტი ღონე: შეაყენეს განჩინება,
რომ ორავულს—დამნაშავეს, მიაყენონ ესე ვნება:

„ჩამოახრჩონ მალლა ხეზე!“
მაშინ მელა აღგა ზეზედ,
აღძრა თვისი ტკბილი ენა
და მსაჯულებს მოახსენა:
„ბატონებო, მოისმინეთ!..
დახრჩობა რომ გააჩინეთ,

*) იმერეთში რომ გობს უწოდებენ, ამას ქართლსა და
ქახეთში ხონს ეძახიან.

წუნია სარძლო.

ძალი საქრმოზედ ხშირათ ფიქრობდა...
(ამითი სარძლო ღმერთს არა ჰგმობდა)
და არც კოდვია უმანკო გრძნობა;
სოდვია მხოლოდ ამპარტაენობა. —
ამპარტაენი იყო ეს ქალი,
დაწუნებაში არ ჰყვანდა კალი: —
ის დაეძებდა საქრმოს: ლამაზსა,
დიდის კაცის შვილს, ყმარწვილს და ნაზსა,
დაჯილდოებულს
და პატივცემულს,
მამაცსა, მხნესა,
ჰკვიანს და ბრძენსა...
ჰველა სიკეთე რომ ჰქონდეს ერთსა, —
აბა, მიბრძანეთ, ვისა აქვს ესა?...
ერთიც გახსომდეთ ამ ქალის კილი:
მაგის ტრფობაში იყვავით ფრთხილი: —
მინიკობაა, რომ შეიყვაროთ,
მქვი კი გულში არ გაიტაროთ!..
საოცარია! მაგრამ დახე ბედს: —
ჰველანი მაინც დასტრფოდნენ ამ მტრედს,
მოჩვეულები,
დარჩეულები!
მსეც იცოდეთ, საქრმოს რჩევაში,
იმათ კიცხვაში, ამორჩევაში,
ეს ქალი იყო დიდი წუნია....
(ამ თქმით, მგონია არ მიმტყუნია.)
ასე ამბობდა:

(თუ კიდევ ჰგონობდა)

„რათ ვარგანონო, ეს საქრძოები,
სხვები ნახონო საცოლოები,
მაგათში, აბა, რომელს წაყევეო?
ის არა სჯობსო, ცოცხლათ გაეხმეო?!...“
თუთოეულსა რაცლას სწამობდა
და ამყობით ასე ამბობდა:

„იმას შაჰხედეთ, რას უგავს ცხვირი?
თითქო ებასო ზურნა, ან სტვირი;
მეორე დათეს ჰგავს და წარბ სქელია,
მესამე ბრიყობს, ჭკვაზედ თხელია,
მეოთხეს ჯილდო არა აქვს სულია
და ამ ქვეყნიდგან კიდევ წასულია,
მეხუთე, თუმცა ჯვრებით საესეა,
მაგრამ მხეცია და უმსგავსია!...
მეექვსე, თუმცა ჭკვიანი არი,
მაგრამ სუსტია და ჩამომჰქნარი...“

მართია მხოლოდ ტურთა და წყნარი,
ჰკუა რომ ჰქონდეს, იყოს მდიდარი,
შევიქმნებოდი მე მისთვის მკედარი!..
მაგრამ ჯიბეზედ ძრიელ თხლათ არი!...“

არ იქნა, ამ ქალს, ამოდენს ჯარში,
არაინ მოსდის სრულეებით ჭკვაში!
საცოლოებმა გატრუნეს სული,
აღარ დადიან, აღარ აქეთ გული...
მრს წელს სულ ფეხი ამოიკვეთეს...
მოციქულობა სხვებმა გამართეს:

სულ მდარეებმა,

პატარეებმა...“

„რას მიჰქარავენ! — იძახის ქალი—“

აბა, ვინ არის, მაგათი ცალი?!
მაგათ თუ ჰგვანდნენ, მე რომ მეტროფოდნენ?
მაგრამ, მეტს სიტყვას, ვერას მეტყოდნენ...
როგორ წავეყები, მაგ უგუნურებს?—
არც კი გვანძრევ მაგათოვს ყურებს!..
თითქოს ვჩქარობდე გათხოვებასა!..
რაზედ დავყები მაგათს ნებასა?..
რათ შევიზღუდავ მე უფლებასა?..
ღლე ვმხიარულობ, ლამე ვისვენებ,
მაშ თაეზედ ბატონს, რათ დავიყენებ?!
შცებ რომ წავეყე ქმარს, რა წესია?—
არც მადღევს ნებას ჩემი სქესია!...“

მს ყმაწვილებიც ჩამოეცალნენ,
ამდენს უარზედ, სულ მიიმალნენ!..
მართს წელს უყურებთ, არ ვინ იღებს ხმას,
მეორე წელსაც, არა ვინა სჩანს:

არც მაქანკალი,
აღარც სხვა ქალი..

შამოგვაბერდა ჩუენ პატარძალი!..
ზის და სთელის თავისს ამხანაგებსა...
(მხალისება, საბრალოს, ესა...)
მართი გათხოვდა, ერთიც დანიშნეს,
ჩუენი სარძლო კი სულ დავიწყეს!..

ჩაფიქრდა ქალი!..
სარკეც მუხთალი,

მოაგონებდა გასათხოვარსა,
რომ მისს შევენებას, დრო წარმავალი,
დაუწყებს ცრცვასა!..

მართლაც, შეახედეთ: მოაკლდა ფერი,
შემდეგ თმაშიაც გაუჩნდა მტერი:

შალარა, თეთრი!.. მზიარულება
ბაუქრა გულში... არ ეგულება
ალარც თვალებში, იმ ცეცხლის ალი,
რომ სწვამდა ტრფიალთ იმისი ძალი!..

შაჰხედეთ ხედრსა...

მაჰ ამ ბედსა!..

იყო ღრო, როცა გარს ეხეოდნენ,
თაყვანსა სცემდნენ და ესოდნენ;
ახლა კი, ღმერთო, რას ვხედავთ ჩტენა?!
ნეტა ამ ღლეში, რამ ჩაყენა?..

— წუნიაობამ და ამაყობამ,

ზოგი კიცხვამა და და ზოგი მტრობამ!..

შემდეგ ამისა, ეს ჩტენი ქალი,
თუმცა კი გვერდზედ უმზერდა კაცებს,
(რას სწყრება, ვაჟო, არ ვინ იტაცებს...)
მაინც სიამით წაჰყვა საწყალი,
ქლამსა, კოჭლსა, ყრუს და კუზიანს! —
და ამაშიაც არ ჰხედავს ზიანს!..

ბაყაყნი, მთხოვნელი მეზისა.

ბაყაყთ მოსწყინდათ თვით- მმართველობა,
 უსაქმოთ ყოფნა, თავისუფლობა...
 მიჰმართეს ღმერთებს: *) არ გვყავსო მეფე, —
 სთხოვეს, უბოძონ, მათაც ხელმწიფე...

ამათს თხოვნაზედ — როგორც გაევიგეთ — ზმერთს გაეცინა, თურ-
 მე ძალიან!..

ან რომ ჩავეფიქრდეთ და ვსთქვათ ჩუცნთვსა, ბაყაყებისთვის
 ღმერთს სად სცალიან!?!..

მაგრამ უფალმა ისმინა თხოვნა, რადგან ბრძანდება ღიდ-მწყა-
 ლობელი

და ბაყაყებსა უბოძა მეფეთ, უშველებელი ვერხვისა ძელი!

დაეშო ზეცით ხე — მეფე, მსხვილი,
 მორი ვერხვისა, ცუდათ გათლილი,
 დიდის შხუილით,
 დიდის ზუილით

და ისე მტკიცეთ ჩაეცა ჭყანტში,
 მკვსს სამეფოში, ლელ-ჭილიანში, —
 რომ საკელმწიფომ შექმნა ზანზარი!..
 ბაყაყებს, შიშით, ეცათ თავს ზარი!..

სულ მიიმალნენ აქეთ-იქითა,
 თავს ვერა ჰყოფენ მეფის შიშითა...

მეფე კი — რომ ვსთქვათ — არ სჩანს ხმოვანი,
 ძრიელ მძიმეა და ახოვანი,
 ძვეს დარბაისლას, დინჯათ და ჩუმათ,
 მაგრამ მოჩანს კი, როგორღაც, უმათ!..

*) აქ არის სახეში, ამაოთ რწმუნების ღროის ღმერთები.

მეშვერდომები, ჯერ ვერა ჰბედვენ, რომ მიეკარნენ დიდებულს
შორსაჲსა

შიშით, შორიდგან იქვრიტებიან, ეფარებიან ლელსა და წნორსა,
აბაყუნებენ დიდროვანს თვალებს...

რაკი შიშისგან შეიქაქანეს,

წამოიწიეს ბატონისკენა...

(მეფე არ სწყრება, დიდი აქვს თმენა...)

შემდეგ მალეითა,

დიდის კრძალვითა,

წინ წამოსკუპდნენ კელმწიფესთანა,

ზოგი მივიდა, როგორც ძმასთანა,

და ამოუჯდა გვერდით... მასთანა,

ზოგმა გაბედა ზურგის შექცევა...

(მეფე კი ითმინს ამათსა ქცევას...)

ბოლოს — ბრიყვები — რაებს შერებიან? —

თვთონ მეფესაც ზედ ახტებიან!...

მერ შეიგუეს ამ გვარი მეფე,

ხელ-ახლათ სთხოვეს უფალს კელმწიფე.

უსმინა ლმერთმა ბაყაყებს ლოცვა

და, ახლა, მეფეთ; მათ, წერო მოსცა.

ახალი მეფე არ არის ძელი, —

წერილ კანჭა არის და ნისკარტ გძელი,

არ წააქეზებს სამეფოს ერსა,

არც გააცინებს თვსს თავზედ მტერსა,

მკაცრია ძრიელ და დამნაშავეს —

ბუზივით ჰყლაპავს, — იქვე ათაევებს!..

მისს სამსჯავროში მართალი არ სჩანს:

უსწორ-მასწორით სულყველასა სქამს!..

ბაველო მუსრი მეფემ ძლიერმა,

ზაიძლო კუჭი წერომ მშიერმა!..

შეძრწუნდნენ ერთობ, აქ, ბაყაყები
და შეაწუხეს კიდეც ღმერთები!..
ასე სჩიოდნენ: „შეგვიბრალეო,
ზეიშველე რამე, შეგვიწყალე!..
სხვა მეფე მოგვე; ეს არ ვარგაო...

ჩუტნ სასოება დაგვეკარგაო...
ჩუტნ ყურს არ გვიგდებს... რაკი მოჰშივა,
დაალაჯუნებს სამეფოშია

და ბაყაყებსა ბუზივით ჰყლაპავს!..
ამ გვარი მოვლა, — აბა რასა ჰგავს!..“

ბადმოიხედა უფალმა ზეცით
და ასე ბრძანა:

— „შინ გამოგზავნათ?..

უწინ არ იყო მეფე მოგეციო?..

მერ დააფასეთ, ვერ შეიფერეთ... .

მეორე მეფე გადამიტერეთ... .

ის მშვიდი იყო, ეგ მკაცრი არი,

ამოგადინათ ხომ ცხვირში ძმარი?!..

ბირჩვეთ თქუტნ ისე წეროს მიჰმართოთ,

რომ უარესი არ დაგემართოთ!... .

ძალღების მეგობრობა.

სამწვარეულოს მახლობლათ იწვნენ ბროლია და მურა, მზებედ თბებოდნენ მადღრები, ყურმოჭრილი და გძელ ყურა; სახლის დაცვა კი, ძაღლებსა, არ მოსდიოდათ ფიქრშია, რომ უცხო პირი და ქურდი ამათ ჰყოლოდათ შიშშია; ღლე არა ჰყეფდნენ, ღამე კი, მუდამ ეძინათ ჩალაში არას დასდევდნენ, რომ აღა, ჩაეარდეს ხათაბალაში! ბოლოს გაგორდნენ, დაიწყეს, ერთმანერთისა აღერსი, აქებდნენ ერთი მეორეს, შენ ხარო ნამღვილი მწყემსი, შემდეგ შეექმნათ ბაასი: ძმობაზედ, მეგობრობაზედ.... ბროლიამ უთხრა მურიას: (მოვიდა უცებ გრძნობაზე...)

„იცი, ძამიავ, რა გითხრა? — მოდი ვიცხოვროთ ძმურათა!... ხორცი ბერი გვაქვს და წვენი, პურიც გვეყოფა-პურათა, რალაზედ ვჩხუბობთ ხანდის-ხან? რას ვიყოფთ, ნეტა, ძმობაში?... ბაგიგონია ხომ, რომ ძაღლს, აქებენ მეგობრობაში?... მაშ მოდი, ჩუტნეც დავმეგობრდეთ, საქმე გავაწყოთ ხერხათა, მინე რომ ჩუტნე შამოგვიტოს, ჩუტნეც შაუტით ერთათა....“

— „მოდი, ძმობილო! — სთქვა მურამ — კარგი იქნება ძრეელა! — მინე უღალატოს ერთმანერთს, ის ღმერთმა გაატიელა!...“

ბადაეხვიენენ ერთმანერთს, ჩუტნი მურა და ბროლია, ნახათა ჰლრნიან ერთმანერთს, როგორც ქმარი და ცოლია!.. ამ ჟამათ მეგობრობაში, არა ჰყვანდათ, ამათ, ცალი... ამ ღროს, ძაღლებს, მწვარეულმა გაღმოუგღო ღიღი ძვალი... მცნენ ორნივე, წაიჩხუბნენ, სიყვარული წახდა ძვლითა და ახალი მეგობრები, ძლიესლა გააშველეს წყლითა!..

ამ ნაირი მეგობრობა, ქვეყანაზედ არის ხშირი; ახლანდელსა მეგობრებზედ ვერას იტყვის ჩემი პირი... ჰხედავ, ჰკოცნიან ერთმანერთს, არ გასურს მოაშორო თვალი, მაგრამ, თუ გასურს გამოსცადო, — აბა გადაუგდე ძვალი?!..

შ ა ნ ლ უ კ ი

გვერდზე.

1 წინასიტყვაობა.	3
2 საზანღვრები.	5
3 მგელი და მელა.	7
4 ზღეზიკაცი და ავაზაკი.	9
5 ჴრიჴინა და ჴიანჴველა.	10
6 ჴვაეი და მელა.	11
7 ლორი	13
8 მელა და ჴაზუნნი.	14
9 ბერიკაცი და მოჯამაგირე	16
10 ლომი წილაღობაში	17
11 შირი და ბულბული	18
12 მელა და ეირი	20
13 ზღეზიკაცი და ძაღლი.	22
14 ძატა და ბულბული.	23
15 ცნობის მოყვარე.	25
16 ზუგული და კრავი.	26
17 მამალი და მარგალიტი.	28
18 ზღეზიკაცი და მელა.	29
19 ზღეზნი და მღინარე.	31
20 მგელი და მწყემსები	32
21 მელა და ყურძენი.	33
22 ზედი, კიბო და თეეზი.	—
23 ზღეზიკაცი და გველი.	34
24 მგელი და წერო.	35

25	ვირი და გლეხი.	39
26	მგელი და კატა.	37
27	შევის ბახალა .	38
28	მგელი და გუგული .	40
29	მაიმუნი და სათვალეები .	42
30	სპილო საერისთაოზე.	44
31	ტუნწი და ქათამი .	46
32	ზუგული და ორბი .	47
33	კატა და მზარეული .	48
34	ჭრილობა ერისა.	50
35	ზღეხიკაცი და თბა .	51
36	ზღეხიკაცი და გველი.	53
37	მაიმუნი და სარკე.	54
38	თრითინა.	55
39	ორაგული.	56
40	წუნია სარძლო .	58
41	ბაყაყნი, მთხოენელნი მეფისა.	62
42	ძალღების მეგობრობა.	65

212

ი ს უ ი ლ ე ბ ა

ზრ. ჩარკვიანის წიგნის მალაზიაში: ქაშეეთის ეკლესიის კვემოთ
ლუქნებში № 2 სხვა და სხვა ახალი ქართული წიგნები. და
„იზამ-არაქნი“ ქრილოვისა, ნათარგ. თ. რ. შრისთაეისაგან.

